

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

המקדש במשנה מסכת יומא - 7143

תאריך עדכון אחרון 03-09-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תלמוד והלכה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר יאיר פורסטנברג

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yair.furstenberg@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום שני 12:00-13:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יבחן את דרך עיצובן של הלכות המקדש במשנה על רקע המקרא, ספרות בית שני, מקורות היסטוריים ומגמותיהם ההלכותיות והרעיוניות של התנאים. נלמד באופן סדור את מסכת יומא ונבחן את מקורותיה ודרך עריכתה בהשוואה לחיבורים תנאיים אחרים ובראשם התוספתא.

מטרות הקורס:

1. פיתוח יכולת עצמאית לקריאה ביקורתית של הספרות התנאית ובפרט המשנה
2. הרחבת ההיכרות עם גישות מחקריות לנוסח, עריכה והתהוות המשנה
3. היכרות עם ספרות בית שני הרלוונטית ללימוד המשנה והבנת מסורות המקדש
4. פיתוח גישה ביקורתית כלפי התיאורים ההיסטוריים במשנה.
5. הכרת המאפיינים הייחודיים של תחום המקדש במשנה.

תוצרי למידה

בסימום של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להעריך את נוסחי המשנה ולקבוע את משקלם הפרשני.
2. לזהות תופעות טקסטואליות מגוונות במשנה:
[א] להצביע על מקורות המשנה.
[ב] לזהות תופעות של עריכה במסכת תוך השוואה למקבילות
[ג] לשחזר התפתחות נוסחים.
3. להבחין בין משנה קדומה ומאוחרת, תוך זיהוי תהליכים פרשניים, מושגיים, ואידיאולוגיים.
4. לתאר את הבדלי המגמות בין ההלכה התנאית לבין מקורות אחרים על בית שני
5. ניסוח בהיר בכתב של הסעיפים הקודמים

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: קריאה במקורות ובמחקר ודיון בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבנה ומקורות מסכת יומא
2. דמות הכהן הגדול והזקנים
3. זיכרון המקדש בין משנה לתוספתא
4. סדר העבודה בין תמיד ליומא
5. פרשנות המקרא במסכת: עבודת הקטורת והדם
6. בין ספרות בית שני למשנה
7. עריכה ספרותית ורעיונית

8. שינויים בסדר העבודה במשנה ובספרא

9. טקס שילוח השעיר

10. ברכות במקדש

חומר חובה לקריאה:

ג' אלון, "פראירתי: לתולדות הכהונה בסוף ימי הבית השני" תרביץ יג (תש"א), עמ' 1-24
י"נ אפשטיין, מבואות לספרות התנאים, ירושלים ותל אביב תשי"ז

י' ברויאר, 'פעל ובינוני בתיאורי טכס במשנה', תרביץ נו (תשמ"ז), עמ' 299-326

א' גולדברג, 'תוספתא למסכת תמיד', צורה ועריכה בספרות חז"ל, עמ' 63-87.

ד"צ הופמן, משנה ראשונה ופולוגתא דתנאי, ש' גרינברג (מתרגם), ברלין תרע"ד

ז' ספראי וח' ספראי, משנת ארץ ישראל מסכת יומא, ירושלים תש"ע

י' רוזנברג, משנה כפורים מהדורה ביקורתית, עבודת דוקטור, תשנ"ה

D. Stokl Ben Ezra, *The Impact of Yom Kippur on Early Christianity: The Day of Atonement from Second Temple Judaism to the Fifth Century*, Tübingen 2003

חומר לקריאה נוספת:

י' גלזנר, 'לשימושה של משנת יומא במשניות תמיד', נטועים יט (תשע"ד), עמ' 91-106

י' גלזנר, 'מוקדם ומאוחר במשנת יומא', JSJ 16 (2019), עמ' 1-18

כ' ורמן, על מועדי הכפרה במגילת המקדש, מגילות ד (תשס"ו), עמ' 89-119

ש' נאה וי' קנוהל, "מילואים וכיפורים", תרביץ סב (תשנ"ג), עמ' 17-44

י' מרקוס, 'עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים במקורות התנאיים', עבודת דוקטור, בר אילן תשע"ט

י' מרקוס, 'ברכות כהן גדול: האמנם שמונה ברכות?', JSJ 17 (2019), עמ' 1-9

א' רגב, "בית המקדש כערש תפילות הקבע בישראל: גורמים ותהליכים בהתפתחות התפילה בימי הבית

השני", ציון ע (תשס"ה), עמ' 5-29

י' רוזן צבי, הטקס שלא היה: מקדש, מדרש ומגדר במשנה, ירושלים תשס"ח

ש' קנדי-הראל, יום הכיפורים במגילות קומראן ובספרות הקרובה, עבודת דוקטור, בר אילן תשע"ד

N. Ayali Darshan, "The Origin and Meaning of the Crimson Thread in the Mishnaic Scapegoat Ritual in Light of Ancient Syro-Anatolian Custom", JSJ 44 (2013), 1-23

N.S Cohn, *The Memory of the Temple and the Making of The Rabbis*, Philadelphia 2013

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי:

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 15 %

הגשת עבודה 70 %

הגשת תרגילים 15 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: